

Вищий навчальний заклад «Університет імені Альфреда Нобеля»

КАФЕДРА ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

**Міжнародний проєкт
Еразмус+ Модуль Жан Моне**

**«Висвітлення нової архітектури європейської безпеки у
викладанні та наукових дослідженнях»
№ 101126795 – EuSANU – ERASMUS-JMO-2023-HEI-TCH-RSCH**

Список літератури

ДО ВИВЧЕННЯ КУРСУ

АРХІТЕКТУРА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ БЕЗПЕКИ: НОВІ ВИКЛИКИ ТА ТЕНДЕНЦІЇ

**Co-funded by
the European Union**

«Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them».

«Фінансується Європейським Союзом. Проте висловлені погляди та думки належать лише автору(ам) і не обов'язково відображають погляди Європейського Союзу чи Європейського виконавчого агентства з питань освіти та культури. Ні Європейський Союз, ні грантодавець не можуть нести за них відповідальність».

Дніпро - 2024

Розділ 1

ПАРАДИГМА НОВОЇ СИСТЕМИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ БЕЗПЕКИ: ЄВРОПЕЙСЬКА БЕЗПЕКА І УКРАЇНА

Тема 1. Ключові тенденції в розбудові архітектури європейської безпеки

Список використаної літератури

1. Заплатинський В. М. Логико-детермінантні підходи до розуміння поняття «Безпека». Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини. / [редкол.: П. С. Атаманчук (відп. Ред.) та ін.]. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2012. Випуск 5. С. 90-98.

2. Makinda, Samuel M. Sovereignty and Global Security, Security Dialogue, 1998, Sage Publications, Vol. 29(3) 29: 281-292.

3. Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII «Про національну безпеку». URL: <https://ips.ligazakon.net/document/T182469?an=429>

4. Segun Osisanya. National Security versus Global Security. URL: <https://www.un.org/en/chronicle/article/national-security-versus-global-security>

5. Денисов В.Н. Західноєвропейський Союз [Електронний ресурс]. Енциклопедія історії України: Т. 3: Е-Й / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. К.: В-во "Наукова думка", 2005. 672 с. URL: http://www.history.org.ua/?termin=Zakhidnoevrop_sojuz

6. Північноатлантичний альянс: історія, функції, структура, відносини з Україною: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів та слухачів магістерської підготовки за напрямом «Державне управління» / кол. авт.; за заг. ред. проф. Д.І. Дзвінчука. Івано-Франківськ, 2012. 604 с. URL: <https://web.archive.org/web/20140407080720/http://jmce.dsum.edu.ua/ru/files/Todorov.pdf>

Тема 2. Новітні виклики та загрози європейській безпеці

Список використаної літератури

1. Ursu V. Analysis of key threats to european security and the republic of Moldova. Науковий вісник Ужгородського Національного Університету, 2023. Серія ПРАВО. Випуск 78: частина 2. С. 377-381. DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.78.2.61>

2. Michel Foucault. Discipline and punish. The Birth of the Prison. Translated from the French by Alan Sheridan. VINTAGE BOOKS. 353 pages. URL:

https://monoskop.org/images/4/43/Foucault_Michel_Discipline_and_Punish_The_Birth_of_the_Prison_1977_1995.pdf

3. Раду НАТО – Росія. Організація Північноатлантичного договору. URL: https://www.nato.int/cps/uk/natohq/topics_50091.htm

4. Відносини НАТО – Росія: Факти. Організація Північноатлантичного договору. URL: https://www.nato.int/cps/uk/natohq/topics_111767.htm#c203

5. Задоя А. Політичні амбіції та економічні реалії: чи може росія стати світовим лідером? *Конкурентоспроможність національної економіки: матеріали XX Міжнародної науково-практичної конференції* / за заг. ред. проф. Г.М. Филук: Київ, 2022. – С.78-80 [Електронний ресурс]. К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2022. URL: <https://t1p.de/sc7ga>

6. The World Factbook. URL: <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/russia/#economy>

7. Global Innovation Index 2022 What is the future of innovationdriven growth? URL: <https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo-pub-2000-2022-en-main-report-global-innovation-index-2022-15th-edition.pdf>

8. Наплив мігрантів і дилема Німеччини. URL: <https://www.dw.com/uk/napliv-migrantiv-i-dilema-nimeccini/a-66848042>

9. Міфи про тероризм у Європі. URL: <https://www.unian.ua/world/terakti-u-yevropi-yaki-isnuyut-mifi-pro-terorizm-novini-svitu-11208128.html>

10. У столиці Туреччини стався теракт біля будівлі МВС. URL: <https://www.unian.ua/world/novini-turechchini-v-ankari-stavsvya-terakt-bilya-budivli-mvs-12411213.html>

11. Євросоюз більше не дає гарантій інтеграції Західним Балканам – ЗМІ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3323863-evrosouz-bilse-ne-dae-garantij-integracii-zahidnim-balkanam-zmi.html>

12. The World Bank. URL: <https://data.worldbank.org/indicator>

**Тема 3. Майбутнє архітектури європейської безпеки:
перспективи розвитку**

Список використаної літератури

1. Шамраєва В.М. Політика безпеки та оборони ЄС: еволюція формування. Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «ПРАВО». Випуск 29, 2020, с. 369-377. DOI: 10.26565/2075-1834-2020-29-49

2. Consolidated Version of the Treaty on European Union. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:11997M/TXT>

3. British-French summit. St-Malo, 3-4 December 1998. Joint Declaration / From Nice to Laeken. European Defense: core documents / Compiled by Maartje Rutten. Institute for Security Studies, EU. Chaillot Paper No. 51. Paris, April 2002. P. 8-9. URL: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/945e825d-b642-4b8f-9e97-b97628342c27>

4. European Security Strategy. URL: <https://www.consilium.europa.eu/media/30823/qc7809568enc.pdf>

5. Treaty of Lisbon Amending. The Treaty on European Union and the Treaty Establishing the European Community. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A12007L%2FTXT>

6. The shaping of a Common Security and Defence Policy. URL: https://www.eeas.europa.eu/eeas/shaping-common-security-and-defence-policy_en

7. Чому в ЄС говорять про стратегічну автономію? URL: <https://prismua.org/%D1%87%D0%BE%D0%BC%D1%83-%D0%B2-%D1%94%D1%81-%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%80%D1%8F%D1%82%D1%8C-%D0%BF%D1%80%D0%BE-%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%87%D0%BD%D1%83-%D0%B0%D0%B2%D1%82/>

8. Залежність Європи від російського газу скоротилася до 10% від початку війни – МВФ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/>

9. Organization for Security and Co-operation in Europe. URL: <https://www.osce.org/>

Тема 4. Європейська безпека і Україна: можливий шлях послабити виклики і загрози

Список використаної літератури

1. Меморандум про гарантії безпеки у зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_158#Text
2. План дій Україна - ЄС у сфері юстиції, свободи та безпеки. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_956#Text
3. Joint Declaration of the Prague Eastern Partnership Summit. Prague, 7 May 2009. URL: https://www.consilium.europa.eu/media/31797/2009_eap_declaration.pdf
4. Представництво України при Європейському Союзі. Східне партнерство. URL: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/posolstvo/spivpracya-ukrayina-yes-u-sferi-zovnishnoyi-politiki-i-bezpeki/shidne-partnerstvo>
5. Коментар МЗС у зв'язку зі схваленням Радою ЄС Висновків щодо ініціативи ЄС "Східне партнерство". URL: [https://mfa.gov.ua/news/komentar-mzs-u-zvyazku-zi-shvalennyam-radoyu-yes-visnovkiv-shchodo-initsiativi-yes-shidne-partnerstvo](https://mfa.gov.ua/news/komentar-mzs-u-zvyazku-zi-shvalennyam-radoyu-yes-visnovkiv-shchodo-initsiativi-es-`Sxidne-partnerstvo)
6. Представництво України при Європейському Союзі. Співробітництво у воєнно-політичній, військовій та військово-технічній сферах. URL: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/posolstvo/spivpracya-ukrayina-yes-u-sferi-zovnishnoyi-politiki-i-bezpeki/spivpracya-ukrayina-yes-u-ramkah-spilnoyi-politiki-bezpeki-i-oboroni>
7. Єврокомісія перерахувала Україні 1,5 млрд євро макрофінансової допомоги. URL: <https://www.rbc.ua/rus/news/evrokomisiya-pererahuvala-ukrayini-1-5-milrd-1700650054.html>
8. Європол допомагатиме розслідувати воєнні злочини РФ в Україні. URL: <https://espresso.tv/evropol-dopomagatime-rozsliduvati-voenni-zlochiny-rf-v-ukraini>
9. Після вступу до ЄС Україна може отримати право на 186 мільярдів євро підтримки. URL : <https://zn.ua/ukr/ECONOMICS/pislja-vstupu-do-jes-ukrajina-mozhe-otrimati-186-miljardiv-jevro-pidtrimki-protjahom-semi-rokiv-ft.html>

Тема 5. Парадигма нової системи європейської безпеки

Список використаної літератури

1. Місії ЄС у світі. URL: <https://www.euam-ukraine.eu/ua/our-mission/eu-missions-worldwide/>

2. Країни ЄС створюють альянс для розвитку атомної енергетики в Європі. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3676673-kraini-es-stvoruut-alans-dla-rozvitku-atomnoi-energetiki-v-evropi.html>

3. Європарламент проголосував за включення атомної енергетики до переліку «зелених технологій». URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3790459-evroparlament-vkluciv-atomnu-energetiku-do-pereliku-zelenih-tehnologij.html>

4. Санкції ядерної сили: як Європі позбутися залежності від атомної енергетики РФ. URL: <https://www.euointegration.com.ua/articles/2023/05/3/7160888/>

5. Німеччина готова збільшити держборг для подолання бюджетної кризи. URL: <https://www.euointegration.com.ua/news/2023/11/24/7174213/>

6. Statista. Unemployment rate in the European Union as of April 2023, by country. URL: <https://www.statista.com/statistics/1115276/unemployment-in-europe-by-country/>

7. Statista. Gross Domestic Product per capita in the European Union in 2022, by member state. URL: <https://www.statista.com/statistics/1373462/gdp-per-capita-eu-member-states-2022/>

8. European Commission. Commissioner Várhelyi presented the 2023 Enlargement Report during the European Parliament debate on Commission statement - EU enlargement policy 2023. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/SPEECH_23_5655

9. Кандидатські перегони: хто випереджає Україну на шляху до ЄС та чи реально їх наздогнати. URL: <https://www.euointegration.com.ua/articles/2023/11/13/7173415/>

10. Шамраєва В.М. політика безпеки та оборони ЄС: еволюція формування. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «ПРАВО». Випуск 29, 2020, с.29-40. DOI: <https://doi.org/10.26565/2075-1834-2020-29-49>

11. Європейське оборонне агентство уклало низку контрактів на спільну закупівлю 155-мм боєприпасів для України. URL: <https://armyinform.com.ua/2023/09/06/yevropejske-oboronne-agentstvo-uklalo-nyzku-kontraktiv-na-spilnu-zakupivlyu-155-mm-boeyprypasiv-dlya-ukrayiny/>

12. Європарламент пропонує ухвалювати рішення ЄС не консенсусом, а "кваліфікованою більшістю". URL:

<https://newsyou.info/2023/11/evroparlament-proponuye-uxvalyuvati-rishennya-yes-ne-konsensusom-a-kvalifikovanoyu-bilshistyu>

Тема 6. Сценарії розвитку системи європейської безпеки

Список використаної літератури

1. Пархітько О. Міжнародні організації: Рада Безпеки ООН. URL: <https://intent.press/publications/world/2022/mizhnarodni-organizaciyi-rada-bezpeki-onn/>
2. OSCE. URL: <https://www.osce.org/participating-states>
3. Organization for Security and Co-operation in Europe. Parliamentary Assembly. URL: <https://www.oscepa.org/en/>
4. Кулеба: Якщо ми хочемо врятувати ОБСЄ, маємо виставити Росію за двері організації і за двері Європи. URL: <https://interfax.com.ua/news/general/941532.html>
5. НАТО призупиняє дію Договору про звичайні збройні сили в Європі після рішення РФ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3783797-nato-prizupinae-diu-dogovoru-pro-zvichajni-zbrojni-siliv-evropi-pisla-risenna-rf.html>
6. Київський безпековий договір. The Kyiv security compact. Міжнародні гарантії безпеки для України: рекомендації. URL: https://www.president.gov.ua/storage/j-files-storage/01/15/93/cf0b512b41823b01f15fa24a1325edf4_1663050954.pdf
7. У США заявили, що змусять Росію піти на переговори з Україною: Кремлю доведеться зробити вибір. URL: <https://expres.online/podrobitsi/u-ssha-zayavili-shcho-zmusyat-rosiyu-piti-na-peregovori-z-ukrainoyu-kremlyu-dovedetsya-zrobiti-vibir>
8. Україна разом з двома американськими компаніями вироблятиме 155-мм снаряди. URL: https://lb.ua/economics/2023/12/07/587980_ukraina_razom_z_dvoma_amerikanskimi.html
9. Спільна декларація про підтримку України. URL: <https://www.president.gov.ua/news/spilna-deklaraciya-pro-pidtrimku-ukrayini-84277>

Тема 7. Європейський Союз як актор в сфері безпеки: сучасні дискусії з питань безпеки у Європі

Список використаної літератури

1. World Bank. URL: <https://data.worldbank.org/indicator>
2. Worldometer. URL: <https://www.worldometers.info/world-population/population-by-country/>

3. Посилити ЄС: чому членство України потрібне самому Євросоюзу. URL: <https://rpr.org.ua/news/posylyty-yes-chomu-chlenstvo-ukrainy-potribne-samomu-yevrosoiuzu/>

4. Формула миру: Зеленський назвав 10 умов припинення війни в Україні. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3614525-formula-miru-zelenskij-nazvav-10-umov-pripinenna-vijni-v-ukraini.html>

5. Зеленський назвав кількість задокументованих воєнних злочинів росіян в Україні. URL: <https://www.rbc.ua/rus/news/zelenskiy-nazvav-kilkist-zadokumentovanih-1701445629.html>

6. ООН знайшла нові докази військової агресії в Україні. URL: <https://www.rbc.ua/rus/news/oon-znayshlo-novi-dokazi-viyskovoyi-agresiyi-1697808319.html>

7. Європол створив робочу групу з розслідування воєнних злочинів РФ. URL: <https://www.rbc.ua/rus/news/evropol-stvoriv-robochu-grupu-rozsliduvannya-1700746698.html>

8. Загальна сума прямих збитків, завдана інфраструктурі України через війну, за підсумками червня 2023 року перевищила \$150 млрд. URL: <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/zagalna-suma-pryamih-zbitkiv-zavdana-infrastrukturi-ukrayini-cherez-viynu-za-pidsumkami-cherhvnya-2023-roku-perevishhila-150-mlrd/>

Розділ 2

ВІДНОСИНИ МІЖ ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ ТА США: РОЗУМІННЯ МАЙБУТНЬОГО БАЧЕННЯ У СВІТЛІ НОВОЇ СИСТЕМИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ БЕЗПЕКИ

Тема 1. Процеси європейської інтеграції та регіоналізації: еволюція та сучасність

Список використаної літератури

1. Яроцька Г., Пономаренко Т. Метафоричне моделювання концепту «Європа» в українському медіадискурсі. Діалог: медіа-студії. 2020. № 26. С. 208–225.

2. Ключник Р.М. Легітимність влади та політичний протест. I International scientific conference «Modernization of the educational system: world trends and national peculiarities»: Conference proceedings, February 22th, 2019. Kaunas: Izdevniecība «Baltija Publishing». P. 392–394.

3. Перша світова війна у фокусі історії (дипломатичні та політичні колізії Великої війни) : монографія / Наукова редакція д.і.н. проф. С.С. Трояна. Київ: Кондор-Видавництво, 2016. 352 с.

4. Рилова О. Концепція масового суспільства Хосе Ортеги-і-Гасета. Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії. 2020. Вип. 30. С. 109-115.

5. Inglehart R. F. Changing Values among Western Publics from 1970 to 2006 / R. F. Inglehart. West European Politics. 2008. Vol. 31. № 1–2. P. 130–146.

6. Ключник Р.М. Аксіологічна криза як чинник розвитку політичної системи. Стратегічні пріоритети. Серія «Політика». 2016. № 1 (38). С. 13-21.

7. Convergence criteria for joining. European Commission. URL: https://economy-finance.ec.europa.eu/euro/enlargement-euro-area/convergence-criteria-joining_en

8. Вакцина COVID-19: За підтримки ЄС, країни-члени поставлять в Україну більше 3 млн. вакцин. Представництво Європейського Союзу в Україні. URL: <http://surl.li/jsjox>

9. EU response to Russia's invasion of Ukraine. European Council. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/eu-response-ukraine-invasion/>

Тема 2. Процеси політичної інтеграції та регіоналізації на Американському континенті

Список використаної літератури

1. Tennessee Valley Authority. Our Service Commitment. TVA. URL: <https://www.tva.com/about-tva/our-service-commitment>

2. Black Lives Matter: Power, Perception, and Press. Carr Center. 2021. URL: https://carrcenter.hks.harvard.edu/files/cchr/files/21_chen_topol_paper.pdf

3. Дзяд О.В., Гречин К.О. Результати та перспективи модернізації НАФТА в контексті політики Д. Трампа. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство». 2019. Вип. 1. Ч. 1. С. 88-95.

4. Варламова М.Л., Ковальова О.І., Козачишина А.С. Особливості інтеграційних процесів країн НАФТА. Економіка і організація управління. 2021. № 2 (42). С. 66-75.

5. CELAC. URL: <https://celacinternational.org/>

6. Declaration of the EU-CELAC Summit 2023. Council of the European Union. URL:

<https://eulacfoundation.org/sites/default/files/attachments/2023-07/st12000.en23.pdf>

7. Noticias Focem. Mercosur Focem. URL: <https://focem.mercosur.int/es/>

8. Notas de Prensa. Comunidad Andina. URL: <https://www.comunidadandina.org/notas-de-prensa/page/2/>

Тема 3. Еволюція відносин Європейського Союзу та США

Список використаної літератури

1. Римар З.І., Корнієнко В.О. «План Маршалла»: роль і значення для Європи Матеріали XLIX науково-технічної конференції підрозділів ВНТУ, Вінниця, 27-28 квітня 2020 р. URL: <https://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/29849/%D0%A0%D0%B8%D0%BC%D0%B0%D1%80.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

2. Лимар М. Євроінтеграційні процеси у зовнішній політиці Дуайта Ейзенхауера. American History and Politics. 2019. № 7. С. 27-36.

3. Лимар М. Розвиток трансатлантичних відносин за часів адміністрації Джона Кеннеді. Eminak: Scientific Quarterly Journal. 2019. № 4 (28). С. 150-158.

4. Вплив «Оксамитової революції» на розвиток демократії у світі. Голос Америки. 2009. URL: <https://www.holosameryky.com/a/a-49-2009-11-13-voa3-87073882/228234.html>

5. Грубінко А. Американсько-британські відносини та участь Великої Британії у політиці безпеки Європейського Союзу в контексті процесу «Brexit». Американська історія та політика. 2017. № 4. С. 85-97.

6. Hillary Clinton: Brexit could be 'greatest self-inflicted wound in modern history'. Politico. URL: <https://www.politico.eu/article/hillary-clinton-uk-brexit-could-be-greatest-self-inflicted-wound-in-modern-history/>

7. Donald Trump's first UK post-election interview: Brexit a 'great thing'. The Guardian. URL: <https://www.theguardian.com/us-news/2017/jan/15/trumps-first-uk-post-election-interview-brexit-a-great-thing>

8. Захарченко А.М. Відносини між США та ЄС в контексті проблем безпеки Близького Сходу в період президентства Д. Трампа. Політичне життя. 2020. № 1. С. 96-101.

9. Євросоюз і США. Уперше за 11 років президент США взяв участь у нараді лідерів 27 країн ЄС: які заяви пролунали? Радіо Свобода. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/narada-lideriv-es-zaprosyly-baidena-zayavy/31170994.html>

10. Joint Statement by President Biden and President von der Leyen. An official website of the European Union. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/%20en/statement_23_1613

Тема 4. Глобальні проблеми сучасності та реагування ЄС та США на них

Список використаної літератури

1. Air pollution data portal. World Health Organization. URL: <https://www.who.int/data/gho/data/themes/air-pollution>

2. The World Factbook. CIA. URL: <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/>

3. Політика ЄС у сфері охорони довкілля. Міністерство юстиції України. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_2971

4. Шабардіна Ю.В. Екологічна політика Європейського Союзу в контексті посилення інтеграційних процесів в Україні. Глобальні та національні проблеми економіки. 2015. Вип. 3. С. 576-579.

5. The European Green Deal. European Commission. URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en

6. Transport and the Green Deal. European Commission. URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal/transport-and-green-deal_en

7. Environmental policy in the United States. Ballotpedia. The Encyclopedia of American Politics. URL: https://ballotpedia.org/Environmental_policy_in_the_United_States

8. President Announces Clear Skies & Global Climate Change Initiatives. The White House. President George W. Bush. URL: <https://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2002/02/20020214-5.html>

9. Обама: жодна держава не має імунітету від наслідків зміни клімату. Радіо Свобода. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news/27398320.html>

10. Paris Agreement. UNFCCC. URL: https://unfccc.int/files/essential_background/convention/application/pdf/english_paris_agreement.pdf

11. US tells UN it is pulling out of Paris climate deal. USA Today. URL: <https://www.usatoday.com/story/news/politics/2019/11/04/paris-climate-deal-mike-pompeo-submits-formal-notice-us-withdrawal/4159493002/>

12. The Trump Administration's Environmental Accomplishments. Trump White House - National Archives. URL:

<https://trumpwhitehouse.archives.gov/wp-content/uploads/2021/01/210114-Final-Accomplishments-Documents.pdf>

13. Accelerating the Deployment of Emerging Climate Technologies in the EU. Breakthrough Energy. URL: <https://breakthroughenergy.org/our-work/catalyst/eu-catalyst-partnership/>

14. How to tackle population decline in Europe's regions? European Parliament. URL: <https://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/society/20210414-STO02006/what-solutions-to-population-decline-in-europe-s-regions>

15. США зіштовхнулися з новою демографічною проблемою – FT. Дзеркало тижня. URL: <https://zn.ua/ukr/WORLD/ssha-zishtovkhnulisja-z-novoju-demografichnoju-problemoju-ft.html>

16. Клевчик Л.Л. Шляхи подолання проблеми бідності в сучасних глобалізаційних умовах. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка». 2018. № 11(39). С. 9-13.

17. Kirby P. Development strategies, social policy and poverty reduction: lessons from Ireland. Revista Castellano-Manchega de Ciencias Sociales. 2007. No. 8, pp. 127-142.

18. Maino F., Tommaso C. Fostering Policy Change in Anti-Poverty Schemes in Italy: Still a Long Way to Go. Social Sciences. 2022. 11:327. URL: <https://doi.org/10.3390/socsci11080327>

19. Our work. Gates Foundation. URL: <https://www.gatesfoundation.org/our-work#jump-nav-anchor1>

Тема 5. Європейська система регіональної безпеки в умовах багатополлярності

Список використаної літератури

1. What we do: policies and actions. European Union. External Action. URL: https://www.eeas.europa.eu/eeas/what-we-do-policies-and-actions-0_en

2. Missions and Operations. European Union. External Action. URL: https://www.eeas.europa.eu/eeas/missions-and-operations_en

3. Crisis Management and Response. European Union. External Action. URL: https://www.eeas.europa.eu/eeas/crisis-management-and-response_en

4. The European Union Military Staff (EUMS). European Union. External Action. URL: https://www.eeas.europa.eu/eeas/european-union-military-staff-eums_en

5. Ursu V. Analysis of key threats to European security and the Republic of Moldova. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». 2023. Вип. 78. Ч. 2. С. 377-381.

6. Чернадчук Т.О., Березовська В.О. Політика Європейського Союзу щодо боротьби з тероризмом: аналіз законодавства Європейського Союзу та деяких національних антитерористичних програм. Правова держава. 2022. № 48. С. 66-76.

7. Директива Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2018 / 843 від 30 травня 2018 р. Міністерство фінансів України. URL: [https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%94%D0%B8%D1%80%D0%B5%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%B0_\(%D0%84%D0%A1\)_2018_843.pdf](https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%94%D0%B8%D1%80%D0%B5%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%B0_(%D0%84%D0%A1)_2018_843.pdf)

8. Моїсєєва Є.О., Латишева М.О., Шалупня К.С. Діяльність Європолу та співпраця з Україною. Юридичний науковий електронний журнал. 2023. № 4. С. 714-717.

9. Migration and Home Affairs. European Commission. URL: https://home-affairs.ec.europa.eu/networks/radicalisation-awareness-network-ran/about-ran_en

10. Melhuish F., Health-Kelly Ch. Fighting terrorism at the local level: the European Union, radicalisation prevention and the negotiation of subsidiarity. European Security. 2022. Vol. 31. Issue 2. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/09662839.2021.2009458>

11. Парахонський Б.О., Яворська Г.М. Дестабілізація Європи: гібридна війна РФ. Стратегічна панорама. 2021. № 1-2. С. 5-29.

12. Кузьмінов С.В., Геращенко С.О., Мішина В.О. Макроекономічне підґрунтя російської агресивності. Академічний огляд. 2022. № 1 (56). С. 74-83.

Тема 6. Міжнародна діяльність політичних еліт Європи. Євроскептицизм

Список використаної літератури

1. Africa and the EU. European Union. External Action. URL: https://www.eeas.europa.eu/eeas/africa-and-eu_en

2. EU-AU Partnershp for Peace, Security and Governance. European Union. External Action. URL: <https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/documents/Factsheet%20-%20EU-AU%20Partnership%20for%20Peace%20Security%20and%20Governance.pdf>

3. Asia-Europe Meeting. European Union. External Action. URL: https://www.eeas.europa.eu/eeas/asia_en#12087

4. The European Union and ASEAN. European Union. External Action. URL: https://www.eeas.europa.eu/asean/european-union-and-asean_en#2627

5. The European Union and Kazakhstan. European Union. External Action. URL: https://www.eeas.europa.eu/kazakhstan/european-union-and-kazakhstan_en?s=222

6. Kassym-Jomart Tokayev and Emmanuel Macron held a press briefing. Official website of the President of the Republic of Kazakhstan. URL: <https://www.akorda.kz/en/1-1105234>

7. Tapping the full potential of trade and investment links for stability and prosperity. European Union. External Action. URL: https://www.eeas.europa.eu/latin-america-caribbean/tapping-full-potential-trade-and-investment-links-stability-and-prosperity_en

8. Victory of Argentina's Milei could scupper EU-Mercosur trade deal. Euronews. URL: <https://www.euronews.com/my-europe/2023/11/21/victory-of-argentinas-milei-could-scupper-eu-mercosur-trade-deal>

9. Східне партнерство. МЗС України. URL: <https://mfa.gov.ua/yevropejska-integraciya/shidne-partnerstvo>

10. 20 Deliverables for 2020: Bringing tangible results for citizens. Eastern Partnership. URL: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2021-11/112021_eap_deliverables_factsheet_2021_eng.pdf

11. Корнієнкова К. «Східне партнерство»: перспективи розвитку та проблеми. Підприємництво, господарство і право. 2020 № 11. С. 291-295.

12. Вірменія готова максимально зблизитись з ЄС – Пашинян. Європейська правда. URL: <https://www.euointegration.com.ua/news/2023/10/17/7171594/>

13. Belarus leader asks Hungary's Orban to visit and seeks a dialogue with EU amid country's isolation. Associated Press. URL: <https://apnews.com/article/belarus-hungary-lukashenko-orban-russia-eu-a92b51128e1a7ceab9f04d1e212cca50>

14. First Eastern Partnership European School opens its doors in Tbilisi. European Union. External Action. URL: https://www.eeas.europa.eu/node/50080_en

15. Oner S. The 'Erasmus Generation' and Turkey: The Effect of the Erasmus Programme on Perceptions about Turkey and its EU Membership Bid. Epiphany: Journal of Transdisciplinary Studies. 2015. dies, Vol. 8, № 3. P 107-127.

16. Тарнавський О.Р. Проблемні аспекти й перспективи розвитку сучасних типологій євроскептицизму. Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Політологія. Соціологія. Право. 2017. № 3-4. С. 34-39.

17. Marine Le Pen ahead of Macron's centrist party, say French exit polls. The Guardian. URL: <https://www.theguardian.com/politics/2019/may/26/marine-le-pen-national-rally-ahead-of-macron-centrist-party-french-exit-polls>

18. French far-right party chooses 27-year-old to replace Marine Le Pen as leader. NBC News. URL: <https://www.nbcnews.com/news/world/france-far-right-le-pen-bardella-national-rally-national-front-rcna55858>

19. Ключник Р.М. «Lega Nord» та євроскептицизм в Італії. Освіта і наука у мінливому світі: проблеми та перспективи розвитку. Матеріали Міжнародної наукової конференції. 29-30 березня 2019 р., м. Дніпро. Частина II. / Наук. ред. О.Ю. Висоцький. Дніпро: СПД «Охотник», 2019. С. 5-7.

20. Italy's new security decree clamps down on immigration. Euronews. URL: <https://www.euronews.com/2018/11/29/italy-s-new-security-decree-clamps-down-on-immigration>

21. Germany: Far-right demo slams Russia sanctions, coalition. Deutsche Welle. URL: <https://www.dw.com/en/germany-far-right-demo-protests-russia-sanctions-energy-policy/a-63380291>

22. Offensive, hostile and unrepentant: Geert Wilders in his own words. The Guardian. URL: <https://www.theguardian.com/world/2023/nov/24/offensive-hostile-and-unrepentant-geert-wilders-in-his-own-words>

23. The Dutch Trump: Who is Geert Wilders and what does he want? Politico. URL: <https://www.politico.eu/article/who-is-dutch-geert-wilders-election/>

24. Pro-Russian deputy speaker of parliament praises Che Guevara in his office, puts Čaputová in wardrobe. The Slovak Spectator. URL: <https://spectator.sme.sk/c/23239501/pro-russian-deputy-speaker-of-parliament-praises-che-guevara-in-his-office-puts-caputova-in-wardrobe.html>

Тема 7. Міжнародна діяльність політичних еліт Америки.

Глобалізація та антиглобалізм

Список використаної літератури

1. Brzezinski Z. The Grand Chessboard. American Primacy and Its Geostrategic Imperatives. CIA. URL:

https://www.cia.gov/library/abbottabad-compound/36/36669B7894E857AC4F3445EA646BFFE1_Zbigniew_Brzezinski_-_The_Grand_ChessBoard.doc.pdf

2. Fukuyama F. Why shouldn't I change my mind? Los Angeles Times. URL: <https://www.latimes.com/archives/la-xpm-2006-apr-09-op-fukuyama9-story.html>

3. Майборода Ю.О. Фактори глобального торговельного лідерства США. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2019. Вип. 27(1). С. 111-115.

4. World Economic Outlook Database. IMF. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/weo-database/2023/April/weo-report?c=111,&s=NGDPD,PPPGDP,NGDPDPC,PPPPC,&sy=2022&ey=2027&ssm=0&scsm=1&sc=0&ssd=1&ssc=0&sic=0&sort=country&ds=.&br=1>

5. Федорович С. М'яка сила США: історія та перспективи. Травневі студії: історія, міжнародні відносини, філософія: Збірник матеріалів III Міжнародної наукової конференції студентів та молодих вчених «Травневі студії 2021: історія, міжнародні відносини, філософія» / за ред. Ю. Т. Темірова. Вип. 6. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2021. С. 105-108.

6. Nye J.S. Squandering the U.S. 'Soft Power' Edge. International Educator. 2007. Vol. 16. No. 1. P. 4-6. URL: https://www.nafsa.org/sites/default/files/ektron/files/underscore/frontlines_jan_feb.pdf

7. Сенченко О. Особливості національних моделей «м'якої сили» КНР і США. Вісник Книжкової палати. 2022. № 8. С. 24-30.

8. Ключник Р.М. Розвиток економіки Ірану в умовах санкцій. Академічний огляд. 2021. № 2 (55). С. 94-100.

9. Ключник Р.М. Лобізм як технологія зовнішньої політики Ізраїлю щодо США. Філософія та політологія в контексті сучасної культури. 2023. № 15 (2). С. 98-104.

10. Шуліка А.А. Організаційні особливості та специфіка практичної діяльності антиглобалістських політичних рухів. Регіональні студії. 2018. № 13. С. 36-40.

11. Куц Г. Неолібералізм: основні ідеї та інтерпретації. Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Питання політології». 2015. Вип. 17 (912). С. 174-183.

12. Шанюк Є.О. Концептуальні підходи до розуміння антиглобалізму в сучасному світі. Актуальні проблеми політики. 2016. Вип. 58. С. 149-157.

13. Walter S. The Backlash Against Globalization. Annual Review of Political Science. 2021. Vol. 24. P. 421–442.

14. Губанова Н.Н., Климова С.О. Альтерглобалізм та глобальна трансформація світової економіки. Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди «Економіка». 2017. Вип. 17. С. 33-41.

15. Tucker Carlson peddles conspiracy theories on Twitter debut from barn. The Guardian. URL: <https://www.theguardian.com/media/2023/jun/07/tucker-carlson-twitter-first-show>

16. 'Key to white survival': how Putin has morphed into a far-right savior. The Guardian. URL: <https://www.theguardian.com/us-news/2022/mar/05/putin-ukraine-invasion-white-nationalists-far-right>

Розділ 3

ПОДОЛАННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ ТА ЕНЕРГЕТИЧНОЇ КРИЗИ: ТОРГІВЛЯ ТА ЛОГІСТИКА

Тема 1. Європейські цінності у світі *realpolitik*

Список використаної літератури

1. Bew, J. Realpolitik: A History. Oxford University Press. 2015. 408 p.
2. Kissinger, H. Interview with Der Spiegel. 2009. URL: <https://www.henryakissinger.com/interviews/henry-kissinger-interview-with-der-spiegel/>

3. Vladimir Putin says liberalism has 'become obsolete'. In an exclusive interview with the FT. The Financial Times. 2019. URL: <https://www.ft.com/content/670039ec-98f3-11e9-9573-ee5cbb98ed36>

4. Gibson, L. & Elkins, E. How Realpolitik 2.0 Can Prevent a Global Conflict. The Diplomat. 2022. URL: <https://thediplomat.com/2022/01/how-realpolitik-2-0-can-prevent-a-global-conflict/>

5. Makko, A. Ambassadors of Realpolitik. Sweden, the CSCE and the Cold War, 2019. 300 p.

6. Li Xin. Science diplomacy in China: Past, present and future. Cultures of Science. 2023. Volume 6. Issue 2.

7. Fägersten, B. Leveraging Science Diplomacy in an Era of Geo-Economic Rivalry Towards a European strategy. Published by the Swedish Institute of International Affairs, 2022. 22 p.

8. Moedas, C. Science Diplomacy in the European Union, 2016. 29 March.

9. Re-globalization for a secure, inclusive and sustainable future. World Trade Report 2023. World Trade Organization, 134 p.

Тема 2. Регіональна політика та роль регіонів в Європейському Союзі

Список використаної літератури

1. Декларація по регіоналізму в Європе. Ассамблея регіонів Європи. URL: http://www.aer.eu/fileadmin/user_upload/PressComm/Publications/Declaration_Regionalism/.dam/110n/ru/DR_RUSSE.pdf

2. Федулова С.О. Економіка старопромислових регіонів України: сучасне розуміння та реалії. ЕКОНОМІКА: реалії часу. №4(20). 2015. С. 12-19. URL: <http://economics.opu.ua/files/archive/2015/n4.html>

3. Федулова С.О. Регіональний розвиток в умовах обмеженості водних ресурсів: монографія. Днепр: Баланс-Клуб; Дружківка: Юго-Восток, 2019. 436 с.

4. Договір про заснування Європейської Спільноти (Договір про заснування Європейського економічного співтовариства). Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_017#Text

5. Europe 2020. A European strategy for smart, sustainable and inclusive growth. Brussels, 3.3.2010. COM (2010) 2020, 37 p.

6. EU competitiveness beyond 2030: looking ahead at the occasion of the 30th anniversary of the Single Market. European Commission. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_1668

Тема 3. Енергетична політика Європейського Союзу

Список використаної літератури

1. Energy policy: general principles. Fact Sheets on the European Union. European Parliament. URL: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/68/energy-policy-general-principles>

2. Clean energy for all Europeans package. European Commission. URL: https://energy.ec.europa.eu/topics/energy-strategy/clean-energy-all-europeans-package_en

3. Communication from the commission to the european parliament, the council, the European economic and social committee and the committee of the regions 'Fit for 55': delivering the EU's 2030 Climate Target on the way to climate neutrality.

Document 52021DC0550. EUR-Lex. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52021DC0550>

4. Communication from the commission to the european parliament, the European council, the council, the European economic and social committee and the committee of the regions REPowerEU Plan. Document 52022DC0230. EUR-Lex. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM:2022:230:FIN>

5. Understanding Global Hydrogen Strategies: Strengthening Clean Hydrogen Opportunities. World Resources Institute. URL: <https://www.wri.org/research/understanding-global-hydrogen-strategies-strengthening-clean-hydrogen-opportunities>

6. EU Hydrogen Strategy. European Commission. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/fs_20_1296

7. Fleming S. Lessons for the energy transition from the 2021 energy crisis. World Economic Forum. 2021. URL: <https://www.weforum.org/agenda/2021/10/energy-transition-risks-crisis/>

Тема 4. Глобальна продовольча безпека в пріоритетах єдиної аграрної політики Європейського союзу

Список використаної літератури

1. Food Security Information for Action Practical Guides. Published by the EC - FAO Food Security Programme. 2008, 3 p.

2. FAO. Rome Declaration of World Food Security and World Food Summit Plan of Action. 1996. URL: <http://www.fao.org>

3. Monitoring food security and nutrition in support of the implementation of the Agenda for sustainable development till 2030: Conclusions and future plans». URL: <http://www.fao.org/3/a-i6188r.pdf>

4. Food Standards and Labeling Policy Book. Publications USDA. 2008. URL: <https://www.fsis.usda.gov/wps/wcm/connect/7c48be3e-e516-4ccf-a2d5-b95a128f04ae/Labeling-Policy-Book.pdf?MOD=AJPERES>

5. Report of the World Food Conference: Rome, 15–16 November 1974. URL: https://digitallibrary.un.org/record/701143/files/E_CONF.65_20-EN.pdf

6. Clapp J., Moseley W., Burlingame B., Termine P. Viewpoint: The case for a six-dimensional food security framework. *Food Policy*. 2022. Volume 106, January 2022, 102164.

7. Burchi F., De Muro P. From food availability to nutritional capabilities: advancing food security analysis. *Food Pol.* 2016. 60. pp. 10-19.

8. FAO. The State of Food Insecurity in the World 2001. Rome. URL: <http://www.fao.org/docrep/003/y1500e/y1500e00.htm>.

9. United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD) (n.d.). Official website. URL: <https://unctad.org>.

10. CARE. Not-for-profit organization (n.d.). Official website. URL: <https://www.care.org/>

11. Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO) (n.d.). Official website. URL: <http://www.fao.org>

12. Fedulova S., Zadoia A., Shkura I., Komirna V. and Savchenko M. Determining the impact of virtual water scarcity risk on the global food crisis 2022 as a result of hostilities. *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*. 2023. 1, 13 (121). 18–31.

13. Workman D. Wheat Exports by Country. *World's Top Exports*. 2023. URL: <https://www.worldstopexports.com/wheat-exports-country/>

14. Global Food Security Index 2022. *The Economist Newspaper*. URL: <https://impact.economist.com/sustainability/project/food-security-index#global-overview>

15. Global Report on Food Crises 2023 Mid-Year Update. The World Food Programme (WFP). URL: <https://www.wfp.org/publications/global-report-food-crises-2023-mid-year-update>

16. Консолідовані версії Договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу з протоколами та деклараціями. Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b06#Text

17. Common agricultural policy. Official website of the Council of the EU and the European Council. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/cap-introduction/>

18. Agriculture: priorities for sustainable investments to aid Ukraine's recovery. Center for Environmental Initiatives Ecoaction. URL: https://en.ecoaction.org.ua/agri-priorities-sustainable-ukraine.html#_ftnref22

Тема 5. Подолання глобальної продовольчої кризи 2022 внаслідок військових дій

Список використаної літератури

1. World Food Situation. Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO) (n.d.). Official website. URL: <https://www.fao.org/worldfoodsituation/foodpricesindex/en/>

2. Food price monitoring tool. Eurostat. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/cache/website/economy/food-price-monitoring/>

3. Oğuz S. Mapped: How the Energy Crisis Impacts Global Food Insecurity. Visual Capitalist. 2023. URL: <https://elements.visualcapitalist.com/how-the-energy-crisis-impacts-food-insecurity/>

4. Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO) (n.d.). Official website. URL: <http://www.fao.org>

5. International Monetary Fund (n.d.). Official website. URL: <https://www.imf.org/en/home>

6. Suweis S., Carr J. A., Maritan A., Rinaldo A., and D'Odorico P. Resilience and reactivity of global food security. Proc. Natl. Acad. Sci. 2015. 112, 6902–6907.

Тема 6. Енергетична криза в Європі: реформування енергоринку

Список використаної літератури

1. COP28: First-ever 'Trade Day' puts focus on trade in climate action (2023). United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD). URL: <https://unctad.org/news/cop28-first-ever-trade-day-puts-focus-trade-climate-action>

2. Clean energy minerals: Developing countries must add value to capitalize on demand (2023). United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD). URL: <https://unctad.org/news/clean-energy-minerals-developing-countries-must-add-value-capitalize-demand>

3. The United States Joins Multinational Declaration to Triple Nuclear Energy Capacity by 2050 to Support Global Climate and Energy Security Goals. U.S. Department of State. Official website. 2023. URL: <https://www.state.gov/the-united-states-joins-multinational-declaration-to-triple-nuclear-energy-capacity-by-2050-to-support-global-climate-and-energy-security-goals/>

4. The United States Announces Key Measures to Jump Start Deployments of Advanced Nuclear Energy Systems and to Secure Nuclear Fuel Supply Chains, Accelerating the Contribution of Nuclear Energy to Net Zero Goals (2023). U.S. Department of State. URL: <https://www.state.gov/the-united-states-announces-key-measures-to-jump-start-deployments-of-advanced-nuclear-energy-systems-and-to-secure-nuclear-fuel-supply-chains-accelerating-the-contribution-of-nuclear-energy-to-net-z/>

5. US, Canada, France, Japan and UK back global nuclear supply chain (2023). PowerTechnology. URL: <https://www.power-technology.com/news/sapporo-5-global-nuclear-supply-chain/?cf-view&cf-closed>

6. Understanding Global Hydrogen Strategies: Strengthening Clean Hydrogen Opportunities. World Resources Institute (n.d.). Official website. URL: <https://www.wri.org/research/understanding-global-hydrogen-strategies-strengthening-clean-hydrogen-opportunities>

7. The History of Hydrogen. National Hydrogen Association. United States Department of Energy. 14 July 2010.

8. Birol F. How to finance the new global clean energy economy. World Economic Forum. 2022. URL: <https://www.weforum.org/agenda/2022/01/global-clean-energy-economy-how-to-finance/>

9. World Energy Outlook 2023. International Energy Agency. 355 p.

10. Федулова С.О. Забезпечення балансу між цілями сталого розвитку, конкурентоспроможністю та енергетичною безпекою. European Vector of Economic Development, 2023. No 2 (31). С. 113-124.

11. Hedegaard K. See how Power-to-X could be a key component in the global energy transition. World Economic Forum. 2023. URL: <https://www.weforum.org/agenda/2023/11/power-to-x-a-key-component-in-the-global-energy-transition/>

12. Power-to-X: paving the way for a greener future. Ramboll Foundation. URL: <https://www.ramboll.com/net-zero-explorers/power-to-x-explained>

Тема 7. Економічна взаємозалежність країн та безпекова криза

Список використаної літератури

1. Tanious M. The impact of economic interdependence on the probability of conflict between states: The case of “American–Chinese relationship on Taiwan since 1995”. Review of Economics and Political Science. 2019. Volume 4 Issue 1. URL: <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/REPS-10-2018-010/full/html>

2. Un Comtrade Data. (n.d.). Official website. Available at: <https://comtradeplus.un.org/>

3. Demir N. How Economic Interdependence Shapes International Security. University of California Institute on Global Conflict and Cooperation. 2023. URL: <https://ucigcc.org/blog/how-economic-interdependence-shapes-international-security/>

4. Drezner D. The Dangers of Misunderstanding Economic Interdependence. CATO INSTITUTE. 2023. URL:

<https://www.cato.org/publications/dangers-misunderstanding-economic-interdependence>

5. Aydıntaşbaş A., Barnes-Dacey J., Dennison S., Dumoulin M., Grare F., Leonard M., Murphy Th., Torreblanca J. Strategic interdependence: Europe's new approach in a world of middle powers. European Council on Foreign Relations. 2023. URL: <https://ecfr.eu/publication/strategic-interdependence-europes-new-approach-in-a-world-of-middle-powers/>